

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: AELSAM
Sagsbeh.: SUMEER
Koordineret med: -
Sagsnr.: 1700591
Dok. nr.: 280493
Dato: 18. april 2017

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

[Den 18. april 2017, Lokale 1-133 (Christiansborg)]

**Samråd i Sundheds- og Ældreudvalget om rygning på
erhvervsskoler**

**Samrådsspørgsmål BÆ (stillet af Flemming Møller Mortensen
(S)):**

Ministeren bedes redegøre for, hvorfor regeringen nu skrotter de eneste to mærkbare forebyggelsesinitiativer, som regeringen fremlagde i august måned som en del af Kræftplan IV, nemlig rygeforbud på erhvervsskoler i lighed med det forbud, der i dag eksisterer på gymnasier, og røgfri skoletid?

**Samrådsspørgsmål BØ (stillet af Flemming Møller Mortensen
(S)):**

Hvordan agter regeringen at nå sin egen målsætning om en røgfri generation i 2030, når regeringen nu dropper de forebyggelsesinitiativer, som skulle være med til at skabe den røgfri generation i 2030?

**Samrådsspørgsmål BÅ (stillet af Flemming Møller Mortensen
(S)):**

Mener ministeren – i lighed med sin forgænger – at det i dag er en ”ulogisk forskel”, at man må ryge på erhvervsskoler, men ikke på gymnasier? Hvad agter ministeren at gøre for at udligne denne forskel?

***

[Indledning]

Tak for invitationen til det her samråd. Utroligt vigtigt emne. Et samråd om rygning, erhvervsskoler og røgfri skoletid. Jeg håber det er i orden og jeg har også aftalt med udvalgsformanden, at jeg svare de tre samrådsspørgsmål under ét.

Men først så vil jeg prøve noget lidt utraditionelt, og faktisk tage denne lille fætter op, som vi alle sammen kender. Hvad rygeloven til fælles med en Iphone?

Jo, både rygeloven og den første Iphone kan i år faktisk fejre 10 års jubilæum, og så kigger man på dem og tænker jamen der sådan set noget sammenligneligt her, for jeg mener at både rygeloven og Iphonen har været med til at ændre vores hverdag. Tænk, at for kun 10 år siden, der var det vi skulle have fat i en computer, hver gang vi skulle have oplysninger om et eller andet på nettet. Og tænk, at det faktisk kun er 10 år siden, at man ikke kunne gå ud på et offentligt sted, uden at komme derfra uden at have en lugt af røg hængende i tøjet. Og dengang bemærkede jeg slet ikke røgen på samme måde, som jeg helt klart gør i dag – hvor røg i luften jo heldigvis er blevet undtagelsen snarere end reglen i det offentlige rum.

Den Iphone, jeg har sat på lydløs af hensyn til jer og af hensyn til afviklingen af samrådet. Og det var vel også det der var hele intentionen dengang med rygloven, altså hensynet til omgivelserne, det var det der afgørende for at vi fik rygeloven fra 10 år siden. Den skulle beskytte os alle sammen mod uønsket passiv rygning – både fordi det kan være generende, jo selvfølgelig også på grund af det er sundhedsskadelige aspekt. Vi vælger i dag selv, om vi vil bevæge os ind i de afgrænsede områder, hvor der stadig må ryges.

Men verden er i bevægelse, og det er synet på rygning også. Jeg tror ikke, at rygeloven kunne være vedtaget fra 20 år siden, den blev det nu her fra 10 år siden. I dag – ti år efter – er vi kommet videre fra diskussionen om den passive rygning. Nu diskuterer vi faktisk den aktive rygning, som jo er udtryk for et aktivt valg, som det enkelte menneske træffer. Der har vi så som samfund en ambition om, at flere – langt flere - træffer det sundere valg, nemlig at lade være med at ryge.

Når vi diskuterer, om der skal være særlige områder, hvor man må ryge, eller være totalt rygeforbud, så er det jo netop også et spørgsmål om den enkelte frihed til at vælge – også når valget er usundt. Og det er der skal vi finde balancen.

[Nuværende og tidligere regerings position]

Den tidligere Venstre regerings to forslag i Kræftplan IV til ændring af rygeloven var netop et bud på hvordan man finder denne her balance. Et udtryk for en vanskelig afvejning af respekten for den enkeltes ret til at vælge at ryge og samfundets interesse i at begrænse rygning – også for den enkelte potentielle rygers egen skyld.

Den nye regering har fundet et andet balancepunkt. Derfor har vi også et andet syn på initiativet om at ændre rygeloven, således at alle uddannelsesinstitutioner, som har optag af unge under 18 år, bliver røgfrit område. Og også på initiativet om at drøfte røgfri skoletid med Folketingets partier, så skoletiden – og ikke kun institutionens område – i større omfang kan gøres røgfri på alle skoler og uddannelsessteder, som har optag af unge under 18 år.

I regeringen er vi klart med den opfattelse, at man ikke kan forbyde sig ud af alle verdens problemer. Vi ved, at rygning er usundt, men vi mener ikke, at vi fra Christiansborg skal stramme rygeloven yderligere. Vi mener faktisk, at den nuværende rygelov på fin vis danner rammen for, at man lokalt – tættere på de mennesker det handler om – kan vælge at gå længere med rygeforbud.

Vi mener således, at det f.eks. er de enkelte skole og uddannelsesinstitutioner som selv er bedst til at finde de gode lokale løsninger i samarbejde med elever – i samarbejde med lærere. Og det er netop også hele tanken bag den nationale målsætning om en røgfri generation – netop at flere tager ansvar for målsætningen, simpelthen ansvar for at få nedbragt udbredelsen af rygning i Danmark.

I stedet for lovgivning skal vi oplyse om alle de skadelige effekter ved rygning, sådan så både børn, unge og voksne selv er i stand til at træffe et oplyst valg. Og jeg mener virkeligt et oplyst valg om ikke at begynde med at ryge eller for nogens tilfælde et oplyst aktivt valg om at stoppe med at ryge.

Derfor er det også helt klart, at regeringen fastholder målsætningen om, at vi i 2030 skal have den første røgfri generation. Altså en ambition om, at ingen børn og unge skal ryge i Danmark i år 2030.

Det er en målsætning, som er inspireret af Kræftens Bekæmpelse, og som netop kan nås, fordi det ikke bliver isoleret til et Christiansborg-projekt, men faktisk til noget som vi som borgere i dette land skal tage ejerskab til, og noget som rigtig mange kan og vil bidrage til.

Regeringen kan ikke nå sådan et mål alene – det siger sig selv. Regeringen har sat en række initiativer i gang og vi vil løbende vurdere behovet for nye initiativer, der skal hjælpe med at nå målsætningen om at ingen børn og unge skal ryge i 2030. Men er vigtigt, at sige her også, at civilsamfundet, den private sektor, kommunerne, regionerne, landets erhvervsskoler og folkeskoler osv. Alle aktører er nødt til at kende mulighederne og også ansvaret for at hjælpe til med at det kan lykkes.

**

[Rygeregler på erhvervsskoler]

Jeg bliver spurgt, om jeg synes at der er en ulogisk forskel mellem rygereglerne på erhvervsskolerne og rygereglerne på gymnasierne. Jeg giver gerne mit bidrag til at vurdere logikken i det regelsæt, som blev aftalt dengang og vedtaget af Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, SF og Enhedslisten.

Men hvis jeg lige må opsummere først, hvad erhvervsskoler dækker over, og hvad reglerne er på området. Det synes jeg er vigtigt at have med i denne diskussion om erhvervsuddannelser.

Erhvervsuddannelser er noget der udbydes af en række forskellige institutioner for erhvervsrettet uddannelse: Det er tekniske skoler, det er landbrugsskoler, social- og sundhedsskoler, handelsskoler og kombinationsskoler - det vil typisk være tekniske skoler, der også udbyder merkantile erhvervsuddannelser. Den altovervejende del af eleverne på erhvervsuddannelserne er over 18 år. Kun 12 procent af eleverne på erhvervsuddannelserne i gennemsnit er under 18 år. Men hvis man kigger på social- og sundhedsuddannelserne er gennemsnitsalderen højere end på de øvrige erhvervsuddannelser. Fordi på social- og sundhedsuddannelserne er det faktisk kun 2 procent af eleverne som er under 18 år.

Det er ikke tilladt at ryge på institutionens område på børneinstitutioner, skoler, kostskoler, efterskoler, institutioner med udbud af treårige gymnasiale ungdomsuddannelser, opholdssteder og lignende, som fortrinsvis har optaget børn og unge under 18 år. Det er heller ikke tilladt at ryge på institutioner, som både udbyder en treårig gymnasial ungdomsuddannelse, som fortrinsvis har optaget personer under 18 år, og en uddannelse, der fortrinsvis har optaget personer over 18 år. Så det betyder faktisk, at en række erhvervsskoler som allerede i dag er omfattet af forbuddet i rygeloven.

Uddannelsesinstitutionerne for unge over 18 år er derimod omfattet af reglerne for arbejdspladser. Det betyder, at det kan besluttes at tillade rygning i rygerum og rygekabiner for elever og studerende på uddannelsessteder, der primært optager studerende over 18 år.

Så der skelnes altså i loven imellem, om uddannelsesinstitutionen primært er har optag af unge under 18 år eller over 18 år. I forhold til at vurdere lovens logik, vil jeg gerne anerkende, at det giver god mening, at vi har et ekstra skrappt regelsæt for de skoler, hvor der primært går unge under 18 år, og lidt lempeligere regler for de uddannelsesinstitutioner, der primært optager voksne studerende.

Desuden er der ofte tale om skoler, hvor eleverne befinder sig i kortere perioder. Der er rigtig mange af eleverne som bruger hovedparten af deres uddannelsestid på en arbejdsplads. Derfor giver det god mening, at der er en parallelitet i det, altså at der gælder samme rygeregler på disse skoler som også gælder for den arbejdsplads man befinder sig på.

Så er det vigtigt at få sagt, at reglerne i rygeloven er en minimumsregulering. Det står altså skolerne frit at indføre mere restriktive regler end dem, som fremgår af loven. Og mange erhvervsskoler har da også allerede indført regler som dem, der findes på de almene gymnasier. Og det er sådan set rigtig fornuftigt. For så har de selv taget et ansvar, engageret sig, og det er netop det, der skal til, for at nå målet om en røgfri generation. Det lægger også tryk på de øvrige erhvervsskoler for at komme op i gear og overveje, hvordan man kan bidrage til denne her målsætning. Gerne med strammere rygepolitikker. Men jo også gerne på andre måder – fx også ved at indgå samarbejde for eksempelvis med den kommune man er beliggende i.

Så på den baggrund mener jeg sådan set ikke, at der er behov for, at vi fra centralt hold ændrer på rygeloven. Men derimod forventer vi, at alle uddannelsesinstitutioner overvejer, hvordan de bedst bidrager til, at deres elever bliver og forbliver røgfrie. Hvis vi skal skabe den første røgfrie generation så kræver det, at alle bidrager – også erhvervsskolerne.

***

[Røgfri skoletid]

På samme vis står det skoler frit for at indføre røgfri skoletid.

Der er ikke noget i rygeloven, der hindrer skoler i at gå denne her vej.

Der er flere skoler, bl.a. i Københavns Kommune, som allerede arbejder med røgfri skoletid. Det bliver interessant at følge disse skolars resultater.

Fra centralt hold har vi som sagt ikke planer om at komme med nye forbud eller lovgivning fordi vi tror på, at der er andre veje at gå for at nå målet på.

Så står der mere eller mindre indirekte i spørgsmålene, at de initiativer, som vi har valgt at gennemføre, at de ikke er "mærkbare" eller oversat, at de ikke kommer til at gøre en forskel ude i den virkelige verden.

Det finder jeg ikke rimeligt. Vi igangsætter ikke initiativer, som vi ikke tror på har en effekt. Og lad mig endnu en gang slå fast, at vi har en national målsætning om en røgfri generation i 2030. Et meget, meget klart pejlemærke. Målet skal nås via en kombination af relevante regeringsinitiativer og initiativer, som andre aktører spiller ind med. Men tillad mig løbe nogle af vores egne initiativer igennem.

***

[Kampagne målrettet børn og unge]

I år igangsætter vi en forebyggelseskampagne målrettet rygning blandt børn og unge. Det er en kampagne til 14 mio. kr., som skal løbe i 2017 og fire år i alt. Det er klart vores ambition, at det skal være en forebyggelseskampagne der gør en forskel – som bidrager til at ændre adfærd. Det er en bred satspuljekredsen der støtter dette initiativ fra Kræftplan IV. Det gjorde man i forbindelse med efterårets forhandlinger.

Der er netop gode erfaringer med kampagner. Gennem en veltilrettelagt kampagne, der løber over flere år, er det faktisk tidligere vist, at det er muligt at ændre holdninger og påvirke adfærd i blandt unge. I forhold til kampagner og effekt, så så vi bl.a. fra en rapport udarbejdet af konsulentbureauet Advice fra 2013, og jeg citere følgende: *”Sundhedsstyrelsens forebyggelseskampagner viser på flere sundhedsområder dokumenterede adfærdsændringer, som må antages at skyldes kampagneindsatsen.”*

[Partnerskab med erhvervslivet]

Derudover er vi gang med at etablere et partnerskab med erhvervslivet med fokus på en mere effektiv håndhævelse af reglerne om salg af tobak og alkohol til børn og unge.

Det er et eksempel på, at vi har en klar lovgivning, den bliver bare ikke håndhævet godt nok.

For selvom det er ulovligt at sælge tobak til mindreårige - og også at bøderne i 2012 blev sat kraftligt i vejret - så er der desværre fortsat butikker, som på en eller anden måde fejler, så der fortsat sker salg af cigaretter og anden tobak til børn og unge under 18 år. Det skal der simpelthen rettes op på. Det handler også om holdningsændringer. Derfor betyder det noget, at vi står sammen med butikkerne om at gøre det klart, at reglerne i forhold til salg til børn under 18 år selvfølgelig skal håndhæves.

Nå vi i praksis gør det sværere for børn og unge under 18 år at købe tobak, jamen så tror vi også, at vi kan få færre børn og unge til at begynde med at ryge.

[Øremærkning af Sundhedsfremmepuljen]

Vi har også øremærket en del af Sundhedsfremmepuljen til initiativer med fokus på rygning og børn og unge. Formålet med denne indsats er dels at bringe nye aktører ind på forebyggelsesområdet, og dels at teste nye og innovative metoder, der bidrager til at forhindre rygestart blandt børn og unge.

***

[Rygestopmedicin]

Som jeg sagde i indledningen, så er det et personligt valg, om man ryger eller ej. Det er også et personligt valg at holde op. Men jeg er med på, at for nogle kan det være rigtigt, rigtigt svært at føre det ud i livet.

Derfor er jeg imponeret af den måde hvorpå vi faktisk i dette land formår at hjælpe så mange danskere som allerede er rygere. Hjælp dem til at holde op. Vi ved, at 60 procent af de mennesker, der ryger dagligt, gerne vil stoppe. Og det giver selvfølgelig rigtig god mening, at man gerne vil det. For forskning viser, at chancen for at blive røgfri er op til 5 gange større, hvis man får lidt hjælp til sit rygestop.

I satspuljen er der afsat i alt 27 mio. kr. i 2017-2019 til rygestopmedicin til deltagere på kommunerens rygestoptilbud målrettet særlige grupper. Den primære målgruppe for tilskud til rygestopmedicin er nikotinafhængige rygere, der er socialt eller økonomisk udsatte. Og der regner vi med, at det alene i 2017 vil være muligt at give tilskud til rygestopmedicin til 13.000 rygere. Så vi har altså god grund til at tro på, at mange danskere også i de kommende år med denne type håndsrækning vil blive røgfrie.

***

[Afrunding]

Vi skal naturligvis løbende overveje, om der er brug for yderligere indsatser end dem, der allerede er sat i gang. Og jeg er åben for, at det kan være nødvendigt med nye tiltag for at begrænse rygningen i Danmark.

Men vi er i regeringen nok mindre tilbøjelige til at gå forbudsvejen end nogle af de andre partier her i Folketinget. Det handler selvfølgelig om principper. Men det handler også om troen på, at hvis vi skal skabe en røgfri generation, så kræver det, at mange bidrager til at ændre de kulturer og holdninger, som medvirker til, at der fortsat er en andel af danskerne, der ryger – også selv om andelen faktisk falder støt.

Når det er sagt, så er jeg glad for at fornemme en bred opbakning om til hele målsætningen – til hele pejlemærket om en røgfri generation. Lad os bruge det som et godt afsæt til at tale om, hvordan vi når det mål.

Tak for ordet.